

PRAWO / LAW

PATRYCJA WERONIKA DUKAT

NARZĘDZIA PRAWNE KOMORNIKA SĄDOWEGO (ZAGADNIENIA WYBRANE)

1. Wprowadzenie

Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest problematyka związana z wykonywaniem przez komorników sądowych ich ustawowych obowiązków. W szczególności zostaną podniesione dopuszczalne sposoby egzekucji świadczeń majątkowych. Zagadnienie to jest istotne i pozostaje jak najbardziej aktualne wobec stale rosnącego zadłużenia społeczeństwa polskiego. Nie bez znaczenia jest przy tym istotna zmiana stanu prawnego obowiązująca rzeczony organ egzekucyjny, która nastąpiła 1 stycznia 2019 r. wraz z wejściem w życie ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹. Tym samym straciła moc obowiązująca przez ponad dwadzieścia lat ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji².

Już samo wyrażenie „egzekucja” wywołuje wiele emocji, przeważnie tych negatywnych. Niejednokrotnie wiąże się to nie z uchybieniami systemu prawnego, lecz z niską świadomością społeczeństwa na temat tego zagadnienia. Należy mieć również na uwadze znaną w środowisku prawniczym zawilość przepisów regulujących postępowanie egzekucyjne, a także często pokazywane w środkach masowego przekazu nieprawidłowości dotyczące systemu egzekucji w Polsce, co niejako wyjaśnia powszechny deficyt zaufania obywateli do czynności podejmowanych przez komorników sądowych.

Niemniej jednak, coraz częściej mają miejsce sytuacje, kiedy dochodzenie należności w drodze przymusu pozostaje jedyną drogą wierzyciela skutecznego odzyskania swoich należności. Zastosować środki przymusu wobec dłużnika, w granicach obowiązującego prawa, mogą jedynie organy uprawnione do tego ustawowo. W tym też celu wierzyciel dysponujący tytułem wykonawczym powinien przedłożyć go wraz z odpowiednim wnioskiem komornikowi sądowemu. Na mocy tego wniosku, w którym wyrażona zostaje wola wierzyciela, komornik podejmuje określone działania. Wzbudzają one niekiedy wiele kontrowersji, przeważnie

PATRYCJA WERONIKA DUKAT, mgr; e-mail: patrycjaweronikadukat@gmail.com

¹ Dz. U. 2018, poz. 771.

² Dz. U. t.j. z 2017 r. poz. 1277 ze zm.

w kręgu dłużników, którzy ze swojego stanowiska doznają w wyniku czynności organu egzekucyjnego poczucia krzywdy osobistej. Należy jednak pamiętać, że organ egzekucyjny przy wykonywaniu wniosku egzekucyjnego podejmuje tylko takie działania, które zostały określone w przepisach obowiązującego prawa, w sposób i poprzez zakres również wskazany ściśle przez ustawodawcę. Niniejszy artykuł w zamyśle autorki ma na celu wskazanie zakresu ustawowych czynności komornika, jak również pozwoli wykazać, że pewne negatywne opinie dotyczące działania komorników są wynikiem raczej niewiedzy i nieświadomości społeczeństwa niż rzeczywistego występowania nieprawidłowości w dokonywanych przez nich czynnościach.

Zanim jednak omówione zostaną powyższe zagadnienia, należy wskazać, po pierwsze, jaką postacią w obrocie prawnym jest komornik sądowy i na jakiej podstawie podejmuje czynności. Otóż „komornik, jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym”. Tak stanowi art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Dodatkowo, zgodnie z przepisem art. 3 pkt 1 rzeczony ustawy, „komornik jest organem władzy publicznej w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym. Czynności te wykonuje komornik, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w ustawach”. Komornik jest więc w istocie przedstawicielem (wykonawcą) woli państwa.

Przywołana wyżej ustawa, prócz określenia, kim jest komornik, wskazuje ponadto zasady pełnienia służby na stanowisku komorników sądowych, ich prawa i obowiązki, zasady naboru do zawodu komornika i przygotowania do wykonywania tego zawodu, funkcjonowania samorządu komorniczego, zasady sprawowania nadzoru nad komornikami i samorządem komorniczym – z uwzględnieniem konieczności zapewnienia należytego wykonywania zadań państwa w zakresie sprawnej, skutecznej i rzetelnej egzekucji sądowej.

W tym miejscu trzeba również wskazać – co bywa często mylone przez polskie społeczeństwo – że zupełnie kim innym jest komornik sądowy i zupełnie kim innym windykator. Należy mieć to na uwadze zwłaszcza przy wątpliwościach dotyczących wyboru właściwej drogi wyegzekwowania wierzytelności od dłużnika. Windykator jest na ogół pracownikiem administracyjnym określonego przedsiębiorstwa prowadzącego działalność gospodarczą, które zajmuje się cesją wierzytelności w celu odzyskania należności pieniężnych. Przedsiębiorca tego rodzaju – inaczej niż komornik, którego nie wiąże żadna umowa ze stroną postępowania – działa na zasadzie umowy zawieranej z wierzycielem, czyli udzielonego mu pełnomocnictwa. Oczywiście, również windykator jako organ egzekucyjny musi działać w granicach określonych prawem polskim. Choć w przepisach prawa nie znajdujemy wprost odniesienia do tego konkretnego zawodu, to jednak jest bezsprzeczne, iż windykator nie może wykraczać poza uregulowania zawarte w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny³. Na tej podstawie działania windykatora nie mogą naruszać chociażby art. 5 k.c., zgodnie z dyspozycją którego: „nie można czynić ze swego prawa użytku, który

---

³ Dz. U. t.j. z 2017 poz. 459, z późn. zm.

by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”.

Windykator działa wyłącznie w imieniu swojego zleceniodawcy, w granicach udzielonego pełnomocnictwa i przepisów regulujących stosunki cywilno-prawne, natomiast komornik wszelkie działania podejmuje w imieniu państwa. Windykator nie ma miana funkcjonariusza publicznego, a tym samym jest pozbawiony uprawnień z tym związanych, jak również nie ma prawa do podejmowania czynności egzekucyjnych przysługujących organowi egzekucyjnemu. Komornikowi sądowemu przy wykonywaniu ustawowych zadań przysługuje wiele narzędzi prawnych umożliwiających wykonanie tytułu egzekucyjnego w drodze przymusu.

2. Podstawa wszczęcia i prowadzenia egzekucji

Podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji jest tytuł wykonawczy, tj. tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Tytułem egzekucyjnym najczęściej jest prawomocny nakaz zapłaty, prawomocny wyrok sądu bądź ugoda zawarta przed sądem. Oryginał tytułu musi być złożony do komornika wraz z wnioskiem egzekucyjnym, co znajduje również potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku Sądu Najwyższego stwierdzono, że: „tytułem wykonawczym w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego jest jego oryginał”⁴. Dodatkowo w wyroku z 14 marca 2001 r. Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie stwierdził, że: „kserokopia tytułu wykonawczego, jako dokument nie może być uznana za tytuł wykonawczy w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego”⁵.

W sytuacji gdy dłużnik, przeciwko któremu został wydany ów tytuł egzekucyjny, nie spełnia określonego w nim świadczenia w terminie, wierzyciel po uprzednim uzyskaniu klauzuli wykonalności ma legitymację do wystąpienia do komornika z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Art. 760 Kodeksu postępowania cywilnego⁶ stanowi, iż „wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się, według wyboru składającego, na piśmie lub ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”. Zgodnie z powyższym, to wierzyciel jako dysponent postępowania ma prawo wyboru formy złożenia wniosku. Zasadą jednak pozostaje, że wola wierzyciela musi zostać udokumentowana na piśmie. Wniosek złożony – przykładowo – telefonicznie nie będzie miał mocy prawnej i jako taki nie będzie podlegał uwzględnieniu.

⁴ Postanowienie SN z dnia 12 czerwca 1996, III CZP 61/69, OSNC 1996, Nr 10, poz. 132.

⁵ Postanowienie NSA w Warszawie z dnia 14 marca 2001 r., I SA/Lu 452/00.

⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. t.j. z 2018 poz. 1360 z późn. zm.

Komornik sądowy jest zobowiązany do niezwłocznego, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, podjęcia niezbędnych czynności w sprawie (zazwyczaj są to zapytania o majątek dłużnika, wezwanie dłużnika do zapłaty należności). Dodatkowo należy wskazać, iż od 1 stycznia 2019 r., aby komornik mógł podjąć jakiekolwiek czynności w sprawie, wierzyciel musi wnieść zaliczkę na wydatki konieczne dla dokonania czynności w sprawie (np. dokonanie zapytań, wysłanie korespondencji). Zostało to uregulowane w art. 5 ustawy z dnia 25 kwietnia 2018 r. o kosztach komorniczych⁷, zgodnie z dyspozycją którego: „jeżeli czynność komornika powoduje wydatki, komornik uzależnia dokonanie tej czynności od uiszczenia zaliczki przez stronę, która wnosi o dokonanie czynności”. W dalszej części ustawy określono wymóg wskazania przez organ egzekucyjny stosownego terminu dla wierzyciela przy wezwaniu o zaliczkę. Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy o kosztach komorniczych: „termin uiszczenia zaliczki nie może być krótszy niż 7 dni od dnia doręczenia wezwania”.

Wierzyciel, składając wniosek egzekucyjny, ma legitymację do wyboru komornika sądowego na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, w którym ma siedzibę kancelaria komornika właściwego zgodnie z przepisami ustawy Kodeks postępowania cywilnego, z wyjątkiem spraw: „o egzekucję nieruchomości, o wydanie nieruchomości, o wprowadzenie w posiadania nieruchomości, o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy, w których przepisy o egzekucję z nieruchomości stosuje się odpowiednio”⁸.

Nie budzi przy tym wątpliwości, iż jednym z podstawowych zadań komornika jest wyegzekwowanie na rzecz wierzyciela roszczenia wskazanego we wniosku wierzyciela, a znajdujące oparcie w treści przedłożonego tytułu wykonawczego, czyli egzekucja świadczenia majątkowego polegająca na dokonaniu zajęć określonych składników majątku dłużnika. Wymaga przy tym podniesienia, że egzekucja sądowa nie ma jednolitego charakteru. Jak słusznie zwraca uwagę Edmund Wengerek: „w zależności od przyjętego kryterium podziału można wyróżnić wiele jej rodzajów”⁹.

Ustosunkowując się do powyższego, zasadne będzie skupienie się na egzekucji rozróżnionej ze względu na jej cel. Idąc dalej śladem rozumowania wskazanego autora: „na tej podstawie powszechnie wyróżnia się trzy rodzaje egzekucji, a mianowicie egzekucję świadczeń pieniężnych, egzekucję świadczeń niepieniężnych oraz egzekucję prowadzoną w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze publicznej sprzedaży”¹⁰.

Aby zrealizować cel egzekucji, organ egzekucyjny został wyposażony przez ustawodawcę w wiele uprawnień do podejmowania działania w drodze przymusu. Należy podkreślić, że stosowane przez organ egzekucyjny „narzędzia prawne”

⁷ Art. 5 ustawy z dnia 25 kwietnia 2018 r. o kosztach komorniczych, Dz.U. 2018 poz. 770.

⁸ Art. 10 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych i egzekucji, Dz. U. 2018, poz. 771.

⁹ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1987, s. 11n.

¹⁰ Tamże, s. 13.

w celu wyegzekwowania świadczenia są nie tyle uprawnieniem komornika, co jego ustawowym obowiązkiem, nadanym, by spełnić wolę państwa wyrażoną w wyroku sądu.

Jak słusznie podnosi Andrzej Antkiewicz: „każde postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych składa się z elementów składowych w postaci skorelowanych ze sobą zdarzeń, zachodzących w określonym porządku. Wśród nich podstawowe znaczenie mają czynności postępowania egzekucyjnego. Czynnościami postępowania egzekucyjnego są czynności podmiotów postępowania egzekucyjnego inicjujące to postępowanie, jak też podejmowane w jego toku”¹¹.

Komornik sądowy w celu egzekucji świadczeń pieniężnych przede wszystkim dokonuje zajęć składników majątku dłużnika – wskazanych przez wierzyciela bądź ustalonych w toku czynności. Przy czym wierzyciel jako dysponent postępowania przy wniosku egzekucyjnym może wskazać – lecz nie musi – sposoby egzekucji¹². Według przepisu art. 801 § 1 k.p.c.: „jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik z urzędu:

- 1) ustala majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji, albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną;
- 2) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku”.

Komornik w ramach prowadzonego postępowania podejmuje więc czynności z urzędu, z wyjątkiem jednak skierowania egzekucji do nieruchomości dłużnika. Stosownie bowiem do treści wyrażonej w art. 799 § 1 k.p.c.: „wniosek o wszczęcie egzekucji lub żądanie przeprowadzenia egzekucji z urzędu umożliwia prowadzenie egzekucji według wszystkich dopuszczalnych sposobów, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Skierowanie egzekucji do nieruchomości dłużnika oraz składników jego majątku, do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, jest możliwe tylko na wniosek wierzyciela. Wierzyciel może wskazać wybrany przez siebie sposób albo sposoby egzekucji”.

Jest również istotne, iż w toku całego postępowania to na komorniku ciąży obowiązek ochrony interesów zarówno wierzyciela – w postaci dążenia do jak najszybszego zaspokojenia jego roszczeń, jak i dłużnika – niedopuszczenia do poczucia krzywdy osobistej i nadmiernej uciążliwej egzekucji. Komornik jest ustawowo obowiązany do stosowania sposobu egzekucji najmniej uciążliwego dla dłużnika – organ egzekucyjny prowadząc dane postępowanie posiada bowiem

¹¹ A. Antkiewicz, M. Borek, M. Brulińska, A. Cudak, T. Demendecki, R. Fronczek, W. Grajdura, H. Hajdusiewicz, G. Julke, K. Kazimierzczak, Z. Knypl, J. Kolański, M. Markowski, Z. Merchel, D. Rystał, G. Sikorski, T. Sobocki, W. Tomalak, M. Uliasz, K. Wislocki, *Metodyka pracy komornika sądowego*, Sopot 2015, s. 227.

¹² Wskazanie sposobu egzekucji przez wierzyciela we wniosku o wszczęcie egzekucji jest w zasadzie fakultatywne. Ma ono jednak charakter wiążący dla komornika sądowego. Wskazanie zatem przez wierzyciela sposobu egzekucji we wniosku o jej wszczęcie eliminuje dopuszczalność wyboru sposobu egzekucji przez komornika sądowego, zob. I. Kunicki, *Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* (druk sejmowy nr 2678), „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 5(2015), s. 11, 20 i n. oraz cyt. tam literatura.

rzetelne informacje o tym, jakim mieniem dysponuje dłużnik i na tej podstawie jest w stanie zweryfikować, jakie składniki jego majątku rzeczywiście wystarczą do skutecznego zakończenia postępowania. Ochrona dłużnika została szeroko zagwarantowana przez ustawodawcę poprzez powództwa przeciwegzekucyjne, wyłączenia spod egzekucji czy skargę na czynności komornika, o czym organ egzekucyjny obowiązany jest go pouczyć. Należy pamiętać, że chociaż organ egzekucyjny obowiązany jest do udzielania stronom stosownych pouczeń, to jednak nie udziela on porad prawnych – udzielanie takich porad naruszałoby zachowanie zasady bezstronności w prowadzonych postępowaniach. Komornik nie ma prawa do popierania interesów stron postępowania.

Wracając do rozważań dotyczących ochrony ustawowej interesów dłużnika, należy przytoczyć treść art. 799 § 2 k.p.c., według którego: „jeżeli egzekucja z jednej części majątku dłużnika oczywiście wystarcza na zaspokojenie wierzyciela, dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z pozostałej części majątku”.

Wskazany przepis pozwala na złożenie przez dłużnika wniosku o wyłączenie spod egzekucji określonego składnika majątku, jednakże warunkiem pozostaje, że przy tego rodzaju wniosku musi wskazać świadczenie „zastępcze”, którego zajęcie pozwoli zaspokoić roszczenia wierzyciela. Przykładowo, jeżeli egzekucja została skierowana do majątku ruchomego w postaci samochodu, dłużnik może wnioskować o zwolnienie tej rzeczy spod zajęcia, w zamian za zajęcie wynagrodzenia za pracę, jeżeli wysokość potrąceń daje realne perspektywy na szybkie zaspokojenie dochodzonych przez wierzyciela należności.

Idąc wskazanym tokiem rozważań, warto również przytoczyć przepis obowiązujący od 1 stycznia 2019 r. Mianowicie zgodnie z art. 801 § 3 k.p.c., komornik zobowiązany został do oddalenia wniosku wierzyciela: „jeżeli w świetle okoliczności sprawy lub innych prowadzonych przeciwko temu samemu dłużnikowi postępowań egzekucyjnych wysoce prawdopodobne jest, że wniosek nie przyczyni się do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji, a zachodzą jednocześnie uzasadnione podstawy do przyjęcia, że został on złożony wyłącznie w celu szykany dłużnika”.

Komornik obowiązany jest więc do indywidualnego analizowania każdej sprawy pod kątem posiadanych danych oraz rzetelnego, jak również rozważnego rozpatrywania wniosków składanych w sprawie.

Organ egzekucyjny obowiązany jest do ustalenia majątku, jaki posiada dłużnik. W tym celu został wyposażony przez ustawodawcę w uprawnienia do żądania od uczestników danej sprawy (zwykle dłużnika i wierzyciela, ale także innych osób, jak np. trzeciodłużnika zajętej wierzytelności) złożenia stosownych wyjaśnień niezbędnych dla zapewnienia prawidłowego toku egzekucji. Gwarantem powyższego jest przepis art. 761 § 1 k.p.c., który uprawnia komornika do żądania wskazania informacji dotyczących dłużnika od określonych organów i podmiotów, a mianowicie:

- „1) organów administracji publicznej,
- 2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej,
- 3) organów podatkowych,
- 4) organów rentowych,
- 5) banków,

- 6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
- 7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji,
- 8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.),
- 9) spółdzielni mieszkaniowych,
- 10) wspólnot mieszkaniowych,
- 11) innych podmiotów zarządzających lokalami,
- 12) biur informacji gospodarczej,
- 13) innych instytucji i osób występujących w postępowaniu”.

Wskazany katalog jest bardzo szeroki i pozwala na skuteczną identyfikację składników majątku dłużnika oraz pozyskanie danych adresowych. Jest przy tym oczywiste, że informacje uzyskiwane są wyłącznie w zakresie prowadzonego postępowania, niezbędne dla zapewnienia jego celowości oraz prawidłowego toku. Jednocześnie komornik jako administrator danych osobowych winien jest pozyskane dane chronić przed nieupoważnionymi osobami i udostępniać je w przypadkach wyłącznie uzasadnionych, np. zwolnienia od tajemnicy zawodowej przez prokuratora. Informacje dotyczące dłużnika zdobyte w toku postępowania mogą dotyczyć m.in. uzyskiwanych przez niego źródeł dochodu, miejsca zamieszkania, posiadanych rachunków bankowych, pojazdów mechanicznych czy nieruchomości. Oczywiście nie jest to katalog zamknięty, bowiem o tym, jakiego rodzaju dane o dłużniku będą niezbędne dla zapewnienia celowości i prawidłowości prowadzonego postępowania, zadecyduje komornik na podstawie indywidualnej sprawy. Podkreślić przy tym należy, że udzielenie odpowiedzi na zapytanie komornika sądowego jest obowiązkiem. W sytuacji uchylenia się od tego obowiązku komornik może osobę zobowiązaną ukarać grzywną w wysokości do 2000 zł. Odmowę udzielenia informacji należy uzasadnić. Zgodnie z treścią art. 761 § 2 k.p.c.: „od wykonania takiego żądania, można uchylić się w takim zakresie, w jakim według przepisów części pierwszej Kodeksu można odmówić przedstawienia dokumentu lub złożenia zeznań w charakterze świadka albo odpowiedzi na zadane pytanie”.

Do złożenia stosownych wyjaśnień obowiązany może zostać przez komornika również dłużnik. Według art. 801¹ § 1. k.p.c.: „dłużnik składa komornikowi, na piśmie lub ustnie do protokołu, wykaz majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Wzywając dłużnika do złożenia wykazu majątku, komornik uprzedza go o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oraz poucza, że w razie niezłożenia wykazu majątku wierzyciel może zlecić komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika”.

Jeżeli dłużnik uchylił się od wskazanego obowiązku bez podania usprawiedliwionej przyczyny, może zostać z urzędu ukarany przez organ egzekucyjny grzywną. Grzywna może również zostać nałożona na dłużnika, który zaniedba obowiązek informowania organu egzekucyjnego o zmianie miejsca pobytu, co zostało określone w art. 762 § 1 k.p.c.

Jeżeli pomimo nałożenia grzywny, dłużnik dalej uchyła się od obowiązku przedłożenia wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego zupełności i prawdziwości, komornik na wniosek wierzyciela zwraca się do sądu o nakazanie przymusowego doprowadzenia dłużnika w celu wypełnienia przez niego obowiązku określonego w art. 801¹ k.p.c. Dodatkowo, według przepisu art. 916 k.p.c.: „jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie stawi się do sądu w celu złożenia wykazu lub przyrzeczenia albo stawiając się wykazu nie złoży lub odmówi odpowiedzi na zadane mu pytanie albo odmówi złożenia przyrzeczenia, sąd może skazać go na grzywnę lub nakazać przymusowe doprowadzenie oraz może zastosować areszt nieprzekraczający miesiąca, z uwzględnieniem art. 276 (nieuzasadniona odmowa świadka złożenia zeznań lub przyrzeczenia)”.

W celu ustalenia, a następnie zajęcia ustalonych składników majątku dłużnika komornik oprócz stosownych zapytań podejmuje także czynności terenowe. Odbywają się one przeważnie w miejscu zamieszkania dłużnika bądź pod adresem wskazanym przez wierzyciela we wniosku. Jak zostało już wyżej podkreślone, komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym. Jest to istotne przy podejmowaniu tego rodzaju czynności, bowiem dzięki temu „statutowi” korzysta ze szczególnej ochrony w zakresie jego znieważania¹³, naruszenia nietykalności cielesnej¹⁴ czy napaści¹⁵. Dodatkowo, według art. 765 §1¹ k.p.c.: „Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych”.

Udzielenie komornikowi pomocy i asysty przez Policję polega na zapewnieniu mu bezpieczeństwa osobistego oraz dostępu do miejsca wykonywania czynności, a także zapewniania porządku w miejscu czynności. W celu zapewnienia porządku w miejscu czynności komornik może również upomnieć, a w razie bezskuteczności upomnienia, wydalic z miejsca czynności osobę, której zachowanie jest niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom. Warto również zaznaczyć, że jeżeli w toku czynności opór stawia osoba wojskowa, z wyjątkiem żołnierza pełniącego służbę wojskową dyspozycyjnie, komornik wzywa do udzielenia pomocy właściwy organ wojskowy.

W toku czynności organ egzekucyjny – jeżeli dostrzeże taką konieczność bądź też na wniosek stron – może powołać świadków, nie więcej jednak niż po dwóch z każdej strony.

Ponadto jest uprawniony do przeszukania mieszkania, schowków, a nawet odzieży, którą dłużnik ma na sobie. Komornik może również dokonać otwarcia mieszkania przy pomocy ślusarza. Podczas tych czynności komornik dokonuje zajęcia tego mienia dłużnika, które przedstawia wartość handlową i które nie jest wyłączone spod egzekucji (o czym poniżej) w celu jego późniejszej sprzedaży w drodze licytacji publicznej. Zajęciu podlegają te rzeczy, które są własnością dłużnika czy też są w rzeczywistym władaniu dłużnika bądź we władaniu samego wierzyciela, który do nich skierował egzekucję. Przyjmuje się przy tym, że władanie oznacza faktyczną dyspozycję przedmiotem władanym bez względu

¹³ Art. 244 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553.

¹⁴ Art. 222 k.k.

¹⁵ Art. 223 k.k.

na stosunek prawny władającego do tego przedmiotu, a komornik przystępując do zajęcia nie jest zobowiązany ani nawet uprawniony do badania, w jakim stosunku prawnym dłużnik pozostaje do ruchomości, a więc czy jest jej właścicielem, użytkownikiem, czy też posiada rzecz w imieniu osoby trzeciej. Regułą jest przy tym, że jeżeli rzeczy znajdują się w mieszkaniu dłużnika lub w innym zajmowanym przez niego miejscu, to znajdują się w jego dyspozycji i jako takie podlegają zajęciu. Jeżeli dłużnik nie jest ich właścicielem, komornik dokonując zajęcia umieszcza stosowną wzmiankę o powyższym w protokole zajęcia – dłużnik jest przy tym obowiązany do podania personaliów oraz adresów osób będących właścicielami rzeczy. Na tej podstawie organ egzekucyjny zawiadamia osoby wskazane przez dłużnika o dokonaniu zajęcia. Rzeczywisty właściciel zajętych przez organ egzekucyjny przedmiotów powinien w takiej sytuacji złożyć powództwo o zwolnienie zajętej rzeczy spod egzekucji. Należy mieć jednak na względzie art. 845 k.p.c.: „nie podlegają jednak zajęciu ruchomości, jeżeli z ujawnionych w sprawie okoliczności wynika, że nie stanowią one własności dłużnika”.

Czynności podejmowane przez komornika wymagają sporządzenia stosownego protokołu¹⁶ z ich przebiegu wraz z podpisem komornika oraz osób uczestniczących w czynnościach egzekucyjnych. Jak podkreśla Zbigniew Szczurek: „jedną z zasad postępowania egzekucyjnego jest zasada formalizmu, wynikająca z nałożenia na komornika obowiązku dokonywania czynności egzekucyjnych w określonej formie, przepisanej prawem”¹⁷.

Dokumentowanie czynności jest niezwykle istotne, bowiem powala na kontrolę prawidłowości oraz kierunku postępowań w oparciu o wskazane w protokole przepisy, które później mogą być przydatne – przykładowo, w toku postępowania sądowego prowadzonego wskutek złożenia skargi na czynności komornika.

Co pozostaje również istotne, treścią przepisu art. 809¹ k.p.c., od dnia 1 stycznia 2019 r. wprowadzono obowiązek rejestrowania przez komorników sądowych podejmowanych czynności poza siedzibą kancelarii. Zgodnie z § 1 wskazanego przepisu: „utrwalaniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk podlega przebieg następujących czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika poza kancelarią: 1) z udziałem dłużnika zmierzające do ustalenia jego stanu majątkowego; 2) zajęcie ruchomości; 3) wykonanie postanowienia o oddaniu ruchomości pod dozór innej osobie niż dłużnik; 4) licytacja ruchomości z wyłączeniem licytacji elektronicznej; 5) licytacja nieruchomości, chyba że jej przebieg jest utrwalany w sposób określony w art. 972 § 2; 6) oględziny nieruchomości; 7) wprowadzenie w zarząd nieruchomości w trybie art. 933; 8) opróżnienie pomieszczeń z osób lub rzeczy; 9) wydanie ruchomości i nieruchomości; 10) wprowadzenie w posiadanie; 11) przymusowe otwarcie pomieszczenia;

¹⁶ Zgodnie z treścią art. 809 k.p.c., komornik stwierdza każdą czynność protokołem, który powinien zawierać: 1) oznaczenie miejsca i czasu czynności; 2) imiona i nazwiska stron oraz innych osób uczestniczących w czynności; 3) sprawozdanie z przebiegu czynności; 4) wnioski i oświadczenia obecnych; 5) wzmiankę o odczytaniu protokołu; 6) podpisy obecnych lub wzmiankę o przyczynie braku podpisu; 7) podpis komornika.

¹⁷ Z. Szczurek, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz*, Sopot 2013, s. 389.

12) przeszukanie mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika”. Rejestrowanie czynności nie wyłącza komorników sądowych z obowiązku sporządzenia protokołu z ich przebiegu”.

Wreszcie, kończąc już dywagacje dotyczące czynności terenowych, wskazać również należy, że organ egzekucyjny podejmuje czynności wyłącznie w czasie uregulowanym ustawowo. A mianowicie w dni robocze oraz soboty, w godzinach od 7:00 do 21:00. Jednakowoż, po uzyskaniu zezwolenia prezesa sądu rejonowego przy którym działa, może podejmować czynności terenowe również w innym czasie, np. w niedzielę czy w porach nocnych.

Jak było już to wielokrotnie podnoszone, komornik działa wyłącznie w granicach przewidzianych prawem. Niemniej jednak osoba, która ma zastrzeżenia co do sposobu prowadzonego postępowania czy podejmowanych czynności, może złożyć skargę na czynności komornika w terminie tygodnia od dnia dokonania czynności. Dotyczy to również zaniechania przez komornika dokonania określonych czynności – przeważnie oddalenia wniosku strony. Skargę mogą złożyć nie tylko strony czy uczestnicy postępowania, lecz również każda osoba, której prawa zostały naruszone bądź zagrożone przez czynności lub zaniechanie organu egzekucyjnego. Skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika, jednakże należy ją złożyć do organu egzekucyjnego, który w terminie trzech dni odnosi się do zarzutów i przekazuje odpowiedź na skargę wraz ze skargą i aktami sprawy, której skarga dotyczy do sądu. Skargę można złożyć na urzędowym formularzu, który komornik jest obowiązany doręczyć dłużnikowi przy pierwszej czynności egzekucyjnej, jak również stronom i innym uczestnikom obecnym przy czynności dokonywanej poza siedzibą kancelarii, chyba że czynność ta podlega zaskarżeniu skargą w formie ustnej. Należy mieć przy tym na uwadze, że samo wniesienie skargi nie powoduje wstrzymania postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności.

W celu zapewnienia rzetelnej ochrony praw stron postępowania ustawodawca dał im również możliwość złożenia wniosku o wyłączenie komornika. Tego rodzaju wnioski należy złożyć na piśmie do komornika prowadzącego dane postępowanie wraz ze wskazaniem okoliczności uprawdopodobniających przyczyny wyłączenia. Organ egzekucyjny w terminie trzech dni od dnia wpłynięcia wniosku przekazuje wniosek do sądu rejonowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii wraz z pisemnym ustosunkowaniem się do treści wniosku.

3. Ograniczenia egzekucji

Zgodnie z powyższymi ustaleniami, komornik ma uprawnienia do dokonania zajęć tych składników majątku dłużnika, których jest on właścicielem bądź które w chwili zajęcia znajdują się w jego posiadaniu. Jednakowoż ustawodawca przewidział w tym przypadku pewne ograniczenia. Ograniczenia egzekucji można podzielić na ograniczenia podmiotowe i przedmiotowe. Według Jerzego Jodłowskiego „ograniczenia podmiotowe dotyczą:

- 1) podmiotów korzystających z immunitetu egzekucyjnego (art. 1115 k.p.c.);
- 2) Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców (art. 1060–1061 k.p.c. i 1063–1064 k.p.c.).

Ograniczenia przedmiotowe polegają na niedopuszczalności prowadzenia egzekucji z określonego mienia¹⁸.

Ograniczenia egzekucji zostały wskazane m.in. w dziale V ustawy Kodeks postępowania cywilnego w art. 829–839, a katalog ten został dodatkowo rozszerzony przez rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Ograniczenia te podyktowane są najczęściej względami humanitarnymi, społecznymi bądź gospodarczymi. Rzeczono ograniczenia, jak słusznie zauważył Andrzej Marciniak: „powodują niedopuszczalność prowadzenia egzekucji świadczeń pieniężnych z określonych składników majątku należącego do dłużnika”¹⁹. Natomiast Feliks Zedler w głosie do uchwały Sądu Najwyższego podnosi, że: „ograniczenia w egzekucji stanowią wyjątek od zasady prawa cywilnego i postępowania cywilnego, zgodnie z którą wierzyciel jest uprawniony do żądania zaspokojenia swojej wierzytelności z całości majątku dłużnika”²⁰.

Według przepisu art. 829 k.p.c. nie podlegają egzekucji: „1) przedmioty urządzenia domowego niezbędne dla dłużnika i jego rodziny, w szczególności lodówka, pralka, odkurzacz, piekarnik lub kuchenka mikrofalowa, płyta grzewcza służąca podgrzewaniu i przygotowywaniu posiłków, łóżka, stół i krzesła w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników oraz po jednym źródle oświetlenia na izbę, chyba że są to przedmioty, których wartość znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów tego rodzaju, pościel, bielizna i ubranie codzienne, w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników, a także ubranie niezbędne dla pełnienia służby lub wykonywania zawodu; zapasy żywności i opału niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny na okres jednego miesiąca; jedna krowa lub dwie kozy albo trzy owce potrzebne do wyżywienia dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny wraz z zapasem paszy i ściółki do najbliższych zbiorów; narzędzia i inne przedmioty niezbędne do osobistej pracy zarobkowej dłużnika oraz surowce niezbędne dla niego do produkcji na okres jednego tygodnia, z wyłączeniem jednak pojazdów mechanicznych; u dłużnika pobierającego periodyczną stałą płacę – pieniądze w kwocie, która odpowiada niepodlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty, a u dłużnika nie otrzymującego stałej płacy – pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie; przedmioty niezbędne do nauki, papiery osobiste, odznaczenia i przedmioty służące do wykonywania praktyk religijnych oraz przedmioty codziennego użytku, które mogą być sprzedane tylko znacznie poniżej ich wartości, a dla dłużnika mają znaczną wartość użytkową; produkty lecznicze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2017 r.

¹⁸ J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 541.

¹⁹ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 269.

²⁰ F. Zedler, *Glosa do uchwały SN z dnia 30 maja 1996 r., III CZP 56/96*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 11(1997), poz. 205.

poz. 2211 oraz z 2018 r. poz. 650, 697 i 1039) niezbędne do funkcjonowania podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej przez okres trzech miesięcy oraz niezbędne do jego funkcjonowania wyroby medyczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 maja 2010 r. o wyrobach medycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 211 oraz z 2018 r. poz. 650); przedmioty niezbędne ze względu na niepełnosprawność dłużnika lub członków jego rodziny”.

Oczywiście wyliczenie wskazane w powyższym artykule nie jest enumeratywne. Określone świadczenia rodzinne, takie jak zapomogi czy świadczenia rządowe z programu „500+” i „300+”²¹, są również chronione od zajęcia i tym samym wyłączone spod egzekucji. W sytuacji skierowania egzekucji do świadczenia emerytalno-rentowego obowiązuje tzw. kwota wolna od zajęcia, której równowartość wynosi 75% minimalnego świadczenia. Natomiast przy egzekucji wynagrodzenia za pracę²² wskazana „kwota wolna od zajęcia” również wynosi 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę, czyli w 2019 r. – przy kwocie minimalnej, która wynosi: 2250,00 zł, kwota wolna od zajęcia stanowi ok. 1634,00 zł netto. Wyjątkiem są jednak sprawy o egzekucję świadczeń alimentacyjnych. Jak wskazuje Grzegorz Julke: „na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych z wynagrodzenia za pracę, po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, potrąceniu może ulec maksymalnie trzy piąte wynagrodzenia”²³.

Przy egzekucji świadczeń alimentacyjnych kwota wolna od zajęcia wynosi więc 60%. Oczywiście w sytuacji zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy kwota wolna od zajęcia ulega proporcjonalnemu ograniczeniu. Kolejnym przepisem szczególnym w sytuacji egzekucji świadczeń alimentacyjnych jest art. 1083 § 1 k.p.c., który – jak też uważa Wojciech Kowalski: „znosi ograniczenia egzekucji przewidziane w art. 831 k.p.c., w zakresie sum przyznanych przez Skarb Państwa na specjalne cele (w szczególności stypendia/wsparcia). W wyniku świadczeń alimentacyjnych podlegają one egzekucji, i to aż do 3/5 części”²⁴.

Posiadacze wspólnych rachunków bankowych czy pojazdów mechanicznych powinni mieć na względzie, że rachunek stanowiący współwłasność (z wyjątkiem rachunku powierniczego²⁵), jak i pojazd mechaniczny stanowiący współwłasność również podlegają zajęciu. Jednakże egzekucja prowadzona jest odpowiednio do udziału będącego jedynie własnością dłużnika. Udziały pozostałych współwłaścicieli wyłączone są spod egzekucji. Przy egzekucji z rachunku bankowego należy wspomnieć o ochronie środków pieniężnych zagwarantowanych w art. 54 ustawy Prawo bankowe. Rzeczony przepis stanowi, iż: „środki pieniężne znajdujące się na rachunkach oszczędnościowych, rachunkach oszczędnościowo-

---

²¹ Szerzej w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, Dz. U. 2015 poz. 1359, ze zm.

²² Zgodnie z art. 833 § 2¹ k.p.c., przepisy art. 87 i ¹ Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio do wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania albo stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika będącego osobą fizyczną.

²³ G. Julke, *Egzekucja z wynagrodzenia za pracę*, Sopot 2005, s. 20.

²⁴ W. Kowalski, *Egzekucja świadczeń alimentacyjnych*, Sopot 2011, s. 60.

²⁵ Art. 59 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 Prawo bankowe, Dz.U. z 2018 poz. 2187 ze zm.

-rozliczeniowych oraz na rachunkach terminowych lokat oszczędnościowych jednej osoby, niezależnie od liczby zawartych umów, są wolne od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego, w każdym miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązuje zajęcie, do wysokości 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę²⁶, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847 oraz z 2018 r. poz. 650), przysługującego pracownikowi zatrudnionemu w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy. 2. Środki pieniężne zgromadzone na rachunku oszczędnościowym, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym oraz na rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej prowadzonym dla kilku osób fizycznych są wolne od zajęcia do wysokości określonej w ust. 1, niezależnie od liczby współposiadaczy takiego rachunku”.

Należy mieć jednak na uwadze, że i w tym przypadku ustawodawca przewidział wyjątek zawarty w przepisie art. 1083 k.p.c., który jak słusznie zaznaczył Zdzisław Krzemiński: „pozwala wyjątkowo na egzekucję z wierzytelności znajdujących się na rachunku bankowym dłużnika do ich pełnej wysokości w sytuacji egzekwowania świadczeń alimentacyjnych”²⁷.

Prowadzenie egzekucji z udziału dłużnika możliwe jest również przy egzekucji z nieruchomości. Wówczas komornik prowadzi egzekucję odpowiednio do udziału będącego jedynie własnością dłużnika. Wyjątkiem jest egzekucja z nieruchomości stanowiącej współwłasność na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej. W tym przypadku komornik może jedynie dokonać zajęcia przez wpis ostrzeżenia w dziale III prowadzonym dla danej księgi wieczystej. Natomiast – w myśl przepisu art. 923¹ § 1 k.p.c.: „po dokonaniu zajęcia tego udziału dłużnika, dalsze czynności w zakresie tego udziału nie mogą zostać dokonane, pod warunkiem uzyskania przez wierzyciela klauzuli wykonalności również przeciwko współmałżonkowi”.

Jeżeli wierzyciel nie przedłoży wskazanego tytułu, egzekucja z nieruchomości stanowiącej współwłasność na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej podlega umorzeniu z mocy samego prawa po okresie sześciu miesięcy od dnia dokonania zajęcia.

Kolejno wskazać należy, iż do egzekucji ze wspólnego majątku wspólników spółki prawa cywilnego konieczny jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko wszystkim wspólnikom, o czym stanowi art. 778 k.p.c., w przypadku natomiast skierowania egzekucji do egzekucji ze spadku po osobie zmarłej, zgodnie z art. 779 § 1 k.p.c., konieczne pozostaje uzyskanie przez wnioskodawcę tytułu egzekucyjnego przeciwko wszystkim spadkobiercom. W przypadku majątku dłużnej spółki egzekucja nie może toczyć się przeciwko spółce, która nie posiada należytej reprezentacji, czyli zarządu, o czym stanowi art. 818 § 1 k.p.c. Spod egzekucji wyłączony jest również majątek upadłego bądź wchodzący w skład masy sanacyjnej. Według bowiem przepisu art. 146 u.p.p.²⁸: „postępowanie

²⁶ Nie dotyczy egzekucji świadczeń alimentacyjnych.

²⁷ Z. Krzemiński, *Alimenty zasądzone procentowo*, „Monitor Prawniczy” 5(1995), s. 114.

²⁸ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, Dz. U. z 2014 poz. 1306, ze zm.

egzekucyjne skierowane do majątku wchodzącego w skład masy upadłości, wszczęte przed dniem ogłoszenia upadłości, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie to umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości”.

Jednakowoż uprawomocnienie się postanowienia o ogłoszeniu upadłości nie ma już znaczenia w przypadku wydania przez sąd przybicia nieruchomości nabytej w drodze licytacji publicznej. Tak też stanowi art. 15 p.u.n., zgodnie z treścią którego: „zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie stoi na przeszkodzie przysądzeniu własności nieruchomości, jeżeli przybicia prawomocnie udzielono przed ogłoszeniem upadłości, a nabywca egzekucyjny wpłaci w terminie cenę nabycia”.

Również majątek wchodzący w skład masy sanacyjnej nie podlega egzekucji. Na mocy przepisu art. 13 p.r.²⁹: „postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku dłużnika wchodzącego w skład masy sanacyjnej wszczęte przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem otwarcia postępowania. Na wniosek dłużnika lub zarządcy sędziego-komisarz postanowieniem stwierdza zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Postanowienie doręcza się również organowi egzekucyjnemu”.

Majątek rolników także podlega ochronie przed egzekucją, co zapewnione zostało w art. 829 k.p.c., a rozszerzone mocą rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji³⁰. Według przepisu § 1 rozporządzenia: „w razie skierowania egzekucji sądowej przeciwko rolnikowi, który prowadzi gospodarstwo, niezależnie od przedmiotów wyłączonych spod egzekucji przez przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, egzekucji nie podlegają: 1) stado podstawowe zwierząt gospodarskich: a) bydła mlecznego, b) bydła mięsnego, c) koni, d) kóz, e) owiec, f) świń, g) drobiu, h) zwierząt futerkowych, i) innych gatunków, stanowiących podstawę produkcji zwierzęcej w gospodarstwie rolnym dłużnika; 2) zwierzęta gospodarskie, poza stadem podstawowym, w drugiej połowie okresu ciąży i w okresie odchowu potomstwa oraz: a) źrebięta do 6 miesięcy, b) cielęta do 4 miesięcy, c) jagnięta do 3 miesięcy, d) prosięta do 2 miesięcy, e) koźlęta do 5 miesięcy”.

Zgodnie natomiast z § 2 wskazanego rozporządzenia, komornik sądowy ma obowiązek wystąpienia – w terminie trzech dni od dokonania zajęcia przedmiotów – do izby rolniczej właściwej do położenia gospodarstwa rolnego dłużnika z wnioskiem o wydanie opinii. Izba rolnicza sporządza opinię w terminie czterech dni. Opinia ma wskazywać na niezbędności do prowadzenia gospodarstwa dłużnika nadwyżki inwentarza oraz ruchomości przewidzianych prawem. Do czasu wydania rzeczony opinii organ egzekucyjny obowiązany jest do wstrzymania się z podejmowaniem dalszych czynności wobec zajętych przedmiotów. W przypadku wydania opinii o niezbędności tych elementów do prowadzenia gospodarstwa rolnego komornik obowiązany jest umorzyć postępowanie w tym zakresie, tj. zwolnienia zajętych składników spod egzekucji.

²⁹ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne, Dz. U. 2015 poz. 149, ze zm.

³⁰ Dz. U. 2017 poz. 1385.

4. Inne czynności podejmowane przez komorników sądowych

Warto zaznaczyć, że czynności podejmowane przez komornika nie zawsze mają na celu egzekucję środków pieniężnych. Organ egzekucyjny na wniosek wierzyciela dokonuje również eksmisji, tj. opróżnienia lokalu z osób i rzeczy, lub wprowadza wierzyciela w posiadanie nieruchomości. Do komornika należy również doręczanie sądowych zawiadomień (zgodnie ze zleceniem sądu). Oprócz nich, doręcza także obwieszczenia, zażalenia i protesty, a wszystko to z potwierdzeniem odbioru oraz wyszczególnieniem daty. Doręczanie pism sądowych przez organ egzekucyjny ma stanowić gwarancję ochrony praw strony poprzez wyeliminowanie sytuacji prowadzenia sprawy sądowej bez wiedzy pozwanego.

Komornik sprawuje również nadzór nad dobrowolnymi licytacjami o charakterze publicznym – w sytuacji złożenia stosownego wniosku przez organizatora licytacji. Ponadto komornik dokonuje weryfikacji faktyczności oraz treści tytułów wykonawczych, jeśli te zostały wydane w postępowaniach elektronicznych.

Komornicy zabezpieczają również spadek i sporządzają spis inwentarza po spadkodawcy na polecenie sądu bądź spadkobiercy. Sporządzają też protokoły stanu faktycznego, które przeważnie poprzedzają wszczęcie postępowania sądowego. Protokół stanu faktycznego sporządzony przez organ egzekucyjny stanowi dokument urzędowy, zgodnie z dyspozycją przepisu art. 244 § 1 k.p.c., a w związku z czym stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo poświadczono.

5. Zakończenie

Pomimo iż rola komornika sądowego nie cieszy się w powszechnej opinii społecznej „dobrą sławą”, jest niewątpliwie niezbędna, bowiem jego działania doprowadzają do realizacji woli państwa wyrażonej w tytule wykonawczym. Narzędzia prawne, którymi dysponuje, choć mogą wydawać się czasami „brutalne”, są niezbędne i celowe dla skutecznego wywarcia nacisku na dłużnika, aby móc wypełnić cel egzekucji – zaspokojenie wierzyciela. Komornik pozostaje jedynie wykonawcą prawa – postanowienia sądowego przy zastosowaniu „narzędzi prawnych” ściśle określonych przez ustawodawcę. Wielokrotnie też wskazywano w treści artykułu, że dłużnik podlega szerokiej ochronie spod egzekucji poprzez liczne wyłączenia egzekucyjne, powództwa przeciwegzekucyjne, czy wreszcie skargę na czynności komornika aż po legitymację do złożenia wniosku o wyłączenie komornika. Ponadto komornik podlega nadzorowi prezesa sądu, przy którym działa, Ministra Sprawiedliwości oraz Krajowej Rady Komorniczej. Nie istnieją więc obawy, że czynności podejmowane przez organ egzekucyjny będą sprzeczne z obowiązującym prawem. Na koniec należy wskazać, iż komornik jest obowiązany postępować zgodnie z przepisami prawa, orzeczeniami sądu wydanymi w trybie nadzoru judykacyjnego, zarządzeniami lub zaleceniami uprawnionych organów nadzoru administracyjnego, złożonym ślubowaniem i zasadami etyki zawodowej oraz podnosić kwalifikacje zawodowe.

BIBLIOGRAFIA

- Jodłowski J., Resich Z., Lapierre J., Misiuk-Jodłowska T., Weitz K., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009.
- Julke G., *Egzekucja z wynagrodzenia za pracę*, Sopot 2005.
- Kowalski W., *Egzekucja świadczeń alimentacyjnych*, Sopot 2011.
- Kunicki I., *Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* (druk sejmowy nr 2678), „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015.
- Krzemiński Z., *Alimenty zasądzone procentowo*, „Monitor Prawniczy” 1995.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013.
- Metodyka pracy komornika sądowego*, pod red. A. Marciniaka, M. Michalskiej-Marciniak, „Currenda”, Sopot 2015.
- Szczurek Z., *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz*, Sopot 2013.
- Wengerek E., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1987.
- Zedler F., *Glosa do wyroku SN z dnia 30 maja 1996 r., III CZP 56/96*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 11(1997), poz. 205.

**LEGAL INSTRUMENTS OF A COURT ENFORCEMENT OFFICER
(SELECTED ISSUES)**

SUMMARY

This article indicates the competence of court enforcement officer. At the outset, the text presents what character in the legal turnover is the court bailiff and indicates the characteristic features that distinguish him from the debt collector, who is only the executor of the will of the creditor and not the contractor of the State expressed in the wording of the court order. Next, he shows that the Polish legislator gave the opportunity to support the activities of court bailiffs by granting them a number of powers. These legal tools are used by bailiffs to achieve a specific purpose, specified in the enforcement title submitted of court enforcement officer office together with the application – the purpose of enforcement. However, it should be pointed out – as the final part of the article states, that the bailiff deals not only with the enforcement of cash benefits. Nevertheless, all measures taken by the enforcement authority must be based on applicable law and seek to ensure the expediency and correctness of the proceedings conducted, the purpose of which is to enforce court decisions.

KEY WORDS: judicial execution, court enforcement officer, executive proceedings, debt, debtor, creditor